

רע"פ 174/16 - רומאן אברהים נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 174/16

לפני: כבוד השופט ח' מלצר

המבקש: רומאן אברהים

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט מ' יועד הכהן) מתאריך 18.12.2015 ב-ע"פ 53512-08-15

בשם המבקש: עו"ד סאמי ארשיד

בשם המשיבה: עו"ד עמית אופק

החלטה

1. לפני בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד בירושלים (כב' השופט מ' יועד הכהן) ב-ע"פ 53512-08-15, במסגרתו נדחה ערעורו של המבקש על החלטתו של בית משפט השלום הנכבד בירושלים (כב' השופט ד"ר א' גורדון), ב-ת"פ 4604/02, בגדרה נדחתה בקשתו של המבקש להארכת מועד כניסתם לתוקף של צווי התאמה והריסה שיפוטיים שניתנו בעניינו (להלן גם: צווי ההתאמה וההריסה או הצווים).

לשלמות התמונה יצוין כי לאחר הגשת הבקשה הוריתי על עיכוב ביצוע כניסתם לתוקף של הצווים, מושאי הבקשה, וזאת עד למתן החלטה אחרת.

להלן אביא את הנתונים הדרושים להכרעה בבקשה.

עמוד 1

רקע והליכים קודמים

2. בתאריך 07.10.2002 הגישה המשיבה לבית משפט השלום הנכבד בירושלים כתב אישום נגד המבקש, המייחס לו את העבירות הבאות: שימוש במקרקעין שלא כדין - עבירה לפי סעיף 145(א) לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 (להלן: החוק); בניה ו/או שימוש ללא היתר - עבירה לפי סעיף 204(א) לחוק, כנוסחו טרם תיקון מס' 116 לחוק, מיום 25.10.2017.
- עבודות הבנייה והשימוש ללא היתר כדין בוצעו, על-פי הנטען, במבנה בן שלוש קומות בשטח כולל של כ-230 מ"ר בכפר עין ראפה (להלן: המבנה).
3. בתאריך 02.04.2003, בית משפט השלום הנכבד הרשיע את המבקש על פי הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, במיוחס לו בכתב האישום. בתאריך 29.04.2003, בית משפט השלום הנכבד גזר את דינו של המבקש והשית עליו, בין היתר, את העונשים הבאים: קנס בסך של 50,000 ש"ח; התחייבות על סך של 50,000 ש"ח להימנע מעבירה המנויה בחוק למשך שלוש שנים; איסור על שימוש במבנה; וכן את צווי ההתאמה וההריסה, לפיהם:
"הנאשם (המבקש - ח"מ) יהרוס את המבנה. צו הריסה זה יכנס לתוקפו ביום 01.11.2004 והוא יבוטל מאליו אם עד למועד זה יקבל הנאשם (המבקש - ח"מ) היתר כדין לבניה שביצע. הנאשם (המבקש - ח"מ) יתאים עד ליום 01.11.2004 את המבנה בהיתר שיקבל אם יקבל היתר כזה" (ראו: פסקאות 4-5 לגזר הדין).
4. המבקש הגיש מעת לעת לבית משפט השלום הנכבד בקשות לדחיית מועד כניסתם לתוקף של הצווים. בית משפט השלום הנכבד נענה לבקשותיו, לעיתים בהסכמת המשיבה ולעיתים חרף התנגדותה, והורה על דחיית מועד כניסת הצווים לתוקף.
5. בתאריך 22.03.2015 המבקש הגיש בקשה נוספת לדחיית מועד ביצוע הצווים, במסגרתה טען כי קיימות מספר התפתחויות תכנוניות, המצדיקות, לשיטתו, מתן ארכה למועד ביצוע הצווים. בין היתר, נטען כי המועצה האזורית מטה יהודה (להלן: המועצה האזורית) אישרה תקציב לעריכת תכנית מתאר חדשה, אשר לשיטת המבקש, תכשיר את מעמדו התכנוני של המבנה. המבקש הוסיף וטען כי הוא עצמו מקדם תכנית בניין עיר, המתיישבת היטב עם מגמות התכנון באזור, והעתידה אף היא להכשיר את מעמדו התכנוני של המבנה. לבקשתו האמורה צורף מכתב מטעם האדריכל, אבי בן גור (להלן: האדריכל), אשר טען כי על פי תכנית מתאר כללית, אשר הוכנה באותה תקופה ביוזמת המועצה האזורית והישובים: עין ראפה ועין נקובא - יועד השטח בו נבנה המבנה למגורים. המבקש צירף לבקשתו גם מכתב מטעם יו"ר הוועד המקומי עין ראפה, בגדרו נטען כי האדריכל הציג את תכניתו בפני הוועדה המחוזית, וכי הושג תקציב להמשך התכנון. המשיבה, מנגד, התנגדה לבקשה, בין היתר, בשים לב לעובדה שחרף ארכות רבות שקיבל המבקש, הנושא טרם הוסדר. עוד הובהר כי בהתאם לחוות דעת תכנונית עדכנית מטעם לשכת התכנון - מחוז ירושלים, על השטח בו מצוי המבנה חלה תכנית מאושרת המייעדת את הקרקע לשימוש חקלאי.
6. בתאריך 06.05.2015 בית משפט השלום הנכבד דחה את בקשתו של המבקש בקובעו כי המבקש לא עמד בנטל המוטל עליו לביסוס ההצדקה להמשך דחיית ביצועם של הצווים. נקבע כי הראיות שהציג המבקש אינן עדכניות, מה גם שעולה מהן כי התכנית החדשה נמצאת בשלבי תכנון מוקדמים בלבד וטרם הוגשה לרשויות התכנון. לסיכומם של

דברים נקבע כי:

"במאזן שבין השיקולים: סיכויי ההכשרה הבלתי מבוססים מחד, והאינטרס הציבורי הדומיננטי שבביצוע הצו על רקע היקף העבירה ומשכה מאידך, גובר האינטרס הציבורי" (ראו: עמ' 3 להחלטה).

7. בחלוף כשלושה חודשים, בתאריך 05.08.2015, המבקש הגיש בקשה נוספת לעיכוב ביצוע הצווים. המשיבה התנגדה לבקשה בטענה כי לא חל כל שינוי מהותי מאז דחיית הבקשה הקודמת. בתאריך 27.08.2015 דחה בית משפט השלום הנכבד את הבקשה האמורה, בקובעו כי זוהי במהותה לבקשה הקודמת, וכי לא התרחש שינוי מהותי בהליך הכשרת המבנה המצדיק את קבלתה. צוין כי הכשרת המבנה איננה נראית קרובה, ולא ניתן לדעת אם תתרחש כלל, בעוד שהאינטרס הציבורי שבאכיפת דיני התכנון והבנייה איננו מאפשר להוסיף ולדחות את ביצוע הצו.

8. בתאריך 30.08.2015 המבקש ערער על החלטה זו (מתאריך 27.08.2015), לבית המשפט המחוזי הנכבד. במסגרת הערעור נטען כי בית משפט השלום הנכבד שגה משלא בחן את הליכי התכנון והבניה שהוצגו בפניו ודחה את הבקשה רק בהסתמך על החלטתו הקודמת בבקשה לעיכוב ביצוע מטעם המבקש. לשיטת המבקש חלה התקדמות משמעותית בהליך הכשרת הבניה, המצדיקה את עיכוב ביצוע הצווים. עוד נטען כי משמעותה של דחיית הערעור היא הריסת המבנה, המאכלס עשרות משפחות, והשאתן ללא קורת גג, בעוד שקבלתה איננה גוררת פגיעה כלשהי באינטרס הציבורי.

9. בד בבד עם הגשת הערעור הגיש המבקש גם "בקשה דחופה ביותר" לעיכוב ביצוע הצווים. בקשתו זו נדחתה בו ביום על ידי בית המשפט המחוזי הנכבד, שקבע כי הבקשה לעיכוב ביצוע איננה מגלה עילה של ממש המצדיקה היעדרות לה.

10. בתאריך 02.09.2015 הגיש המבקש "בקשה בהולה ביותר" לעיון חוזר בבקשה, במסגרתה נטען כי כחלק מהסכמות שגובשו בעת האחרונה בין נציגי המגזר הערבי לבין ממשלת ישראל - ראש הממשלה הצהיר כי יש להקפיא את כל צווי ההריסה שהוצאו כנגד אזרחים ערבים, במטרה "להכשיר את הבתים לקבלת היתרי בניה" כדין. נטען כי לאור הצהרה זו, דחיית בקשת עיכוב הביצוע תפגע קשות באמינות הממשלה אל מול אזרחיה ועל כן יש לעיין בה בשנית. בהמשך, בתאריך 20.09.2015, הגיש יועצה המשפטי של הוועדה המקומית מטה יהודה (להלן: הוועדה המקומית), תשובה מטעם המועצה האזורית לבקשת עיכוב הביצוע, במסגרתה נטען כדלקמן:

"מאחר והמועצה האזורית מקדמת תוכנית מתאר מקומית, המעדכנת את המצב הקיים המכשירה את הקרקע נשוא בקשה זו לבניה, ומבטלת דרך מאושרת, אין למשיבה 3 (המועצה האזורית - ח"מ) כל התנגדות כי צו ההריסה יעוכב עד אשר יוחלט סופית בתוכנית המוצעת".

בעקבות תגובה זו, נעתר בית המשפט המחוזי הנכבד לבקשתו של המבקש והורה על עיכוב ביצוע הצווים עד להכרעה בערעור, או עד למתן החלטה סופית לגבי אישור תכנית המתאר אשר תוארה במכתב מטעם הוועדה המקומית, לפי המוקדם.

11. בתאריך 08.10.2015 הגיש נציג היועץ המשפטי לממשלה "בקשה לעדכון ייצוג המשיבה" בערעור, במסגרתה הובהר כי התיק מצוי בטיפול של הוועדה המחוזית לתכנון ובניה של ירושלים (להלן: הוועדה המחוזית), ולא בטיפול של הוועדה המקומית. לאחר שבית המשפט המחוזי הנכבד אישר את הבקשה לעדכון הייצוג, הגישה הוועדה המחוזית את תגובתה לערעור וכן בקשה לקביעת מועד קרוב לשמיעת הערעור. במסגרת התגובה נטען תחילה כי המבקש הגיש את הערעור ואת הבקשות במסגרתו, באופן שמעלה תמיהות באשר לתום ליבו, לנוכח העובדה כי המבקש לא המציא את הודעת הערעור, כמו גם את הבקשות שהוגשו במסגרת ההליך לידי הוועדה המחוזית, וזאת על אף שידע כי היא המשיבה הרלבנטית. לגופם של דברים נטען כי אין ממש בטענות המבקש בערעור, שכן מבדיקה שנערכה על-ידי הוועדה המחוזית, עולה כי לא קיימת כל התפתחות תכנונית המצדיקה מתן עיכוב ביצוע.

בהמשך, בתאריך 21.10.2015 הגישה המועצה האזורית הודעה לבית המשפט המחוזי הנכבד, במסגרתה נטען כי המדובר בתיק פלילי בו אין למועצה האזורית כל מעמד והיא איננה אמורה להיות משיבה בתיק. עוד התבקש כי תשובת המועצה האזורית לבקשת עיכוב הביצוע, שניתנה בתאריך 20.09.2015, תוצא מתיק בית המשפט. המבקש התנגד לאמור בהודעה, וטען כי הוועדה המקומית היא המטפלת באופן ישיר בהכשרת הבניה בקרקע, מושא הערעור, ועל כן מן ההודעה שהוגשה על ידי המועצה האזורית יש ללמוד על ההיתכנות התכנונית להכשרת המבנה. כן נטען כי אין להתעלם מהודעה כה ברורה ביחס למצב הקרקע מושא הערעור, וכי יש להשאיר את ההחלטה לעיכוב ביצוע על כנה. הוועדה המחוזית, בתגובה, שבה וטענה לסמכותה הבלעדית בייצוג המשיבה במקרים מסוג זה.

12. בתאריך 28.12.2015 בית המשפט המחוזי הנכבד דחה את ערעורו של המבקש. בפתח הדברים נקבע כי הוועדה המחוזית היא הגורם אשר היה על המבקש לצרפו כמשיבה, תוך שהודגש כי יש ממש בטענות הוועדה המחוזית לגבי האופן הלא תקין שבו נהג המבקש בדרך המצאת הערעור וציון פרטי הוועדה המחוזית ובא-כוחה. הובהר עוד כי: "קשה להשתחרר מהתחושה שצירוף המועצה האזורית כמשיבה לבקשה לעיכוב ביצוע לא היה מקרי ונבע מידעה מוקדמת של המערער (המבקש - ח"מ) לגבי עמדתה" (ראו: פסקה 29 לפסק הדין). לגופם של דברים, קבע בית המשפט המחוזי הנכבד כי לא ראה מקום לשנות מקביעת הערכאה המבררת, לפיה לא עלה בידי המבקש להצביע על סיכוי ממשי לשינוי התכנית החלה על המקרקעין בו מצוי המבנה, וכי אין בטענותיו כדי להוות משקל נגד לאינטרס הציבורי המשמעותי שבאכיפת הצווים. נוכח מסקנתו זו, בית המשפט המחוזי דחה את הערעור וביטל את צו עיכוב הביצוע הזמני.

מכאן הבקשה שלפני.

טענות הצדדים

13. לטענת המבקש, עניינו מעורר שאלה עקרונית בעלת חשיבות ציבורית המחייבת את התערבותו של בית משפט זה. נטען כי שגה בית המשפט המחוזי הנכבד משלא קיבל את עמדתה של המועצה האזורית, וזאת מטעמים פרוצדורליים בלבד. לטענתו, אין מקום לדחיית עמדת המועצה האזורית, שהיא הגוף האמון על התכנון באזור בו מצוי המבנה, ובמיוחד כאשר זו איננה מתנגדת לעיכוב הצווים עד להחלטה סופית בתכנית המוצעת המכשירה את הקרקע, מושא בקשה זו, לייעוד המבנה. המבקש מוסיף וטוען כי על אף ששקד על קידום ההליך התכנוני למקרקעין בו מצוי המבנה - ההליך התעכב נוכח סיבות שאינן בשליטתו, ובהן החלטה ליזום תכנית אזורית רחבה יותר. נטען כי כל אלו מצדיקים את עיכוב ביצוע הצווים, וזאת בדגש על כך שמשמעות דחיית הבקשה היא הריסת מבנה המאכלס נפשות

רבות, מה גם שהמבנה צפוי לקבל ממילא היתר בניה בעתיד הקרוב.

14. המשיבה טוענת מנגד, כי דין הבקשה להידחות, שכן היא איננה מעלה כל שאלה החורגת מעניינו הפרטי של המבקש. לגופם של דברים נטען כי המדובר במבנה, אשר נבנה עוד בשנת 2002, כאשר מאז ועד היום עוכבה כניסת הצווים לתוקף בשל אותו אופק תכנוני שלא מומש וספק אם הוא עתיד להתממש. לשיטת המשיבה, הטענה שבבסיס בקשה זו, לפיה הליכי התכנון המתקדמים מצדיקים את עיכוב ביצוע הצווים, איננה מבוססת, ואין בה כדי להצדיק את המשך עיכובם, שכן הארכת המועד לביצוע צו הריסה צריכה להיעשות רק במקרים בהם ההליך התכנוני הושלם והיתר הבניה מצוי בהישג יד של ממש. נטען כי המבקש קיבל שהות מספקת לצורך השלמת ההליכים התכנוניים, אשר יש בהם, לטענתו, כדי לאפשר את הכשרת הבניה הבלתי חוקית, וכי אין מקום לכל עיכוב נוסף בביצוע הצווים.

15. בתשובתו לתגובת המשיבה, המבקש טען כי תגובת המשיבה מתייחסת לדין החל בעניין צווי הריסה מינהליים, בעוד שהצווים שניתנו בעניינו הינם צווים שיפוטיים. כמו כן, המבקש שב ומדגיש כי עניינו נוגע למאות (ויותר) אף לאלפי תושבים) המצויים בבעיה דומה, שנגרמה, לשיטתו, כתוצאה ממחדלי המשיבה.

דין והכרעה

16. לאחר עיון בבקשה, בתגובת המשיבה ובתגובת המבקש לה – נחה דעתי כי דין הבקשה להידחות. אנמק בקצרה מסקנתי זו להלן.

17. הלכה היא כי בקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תתקבל, ככלל, רק במקרים המעוררים שאלה בעלת חשיבות משפטית, החורגת מעניינם של הצדדים הישירים להליך (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 2162/17 פלוני נ' מדינת ישראל (02.05.2018)), או בנסיבות המעוררות חשש מפני עיוות דין, או אי-צדק חמור שנגרם למבקש (ראו: רע"פ 9987/16 אקדסמן נ' מדינת ישראל (19.06.2017); רע"פ 2376/17 אבו סארא נ' מדינת ישראל (18.04.2017)).

בענייננו, לא מצאתי כי הבקשה עומדת באמות מידה אלו, שכן חרף ניסיונותיו של המבקש לשוות לבקשתו אצטלה עקרונית – היא איננה חורגת למעשה מנסיבות המקרה הפרטני, ואיננה מעוררת בפועל כל שאלה משפטית מהותית. כמו כן לא מצאתי כי נגרם למבקש עיוות דין, או כי מתקיימים שיקולי צדק מיוחדים, התומכים במתן רשות ערעור.

18. טענותיו של המבקש הינן טענות "ערעוריות" מובהקות, הקשורות בטבורן לנסיבותיו הפרטניות של המקרה הנדון, ולאופן יישום הדין בנסיבות. טענות מהסוג האמור אינן מצדיקות מתן רשות ערעור לפני בית משפט זה, לאחר שנדחו הן על ידי הערכאה הדיונית והן על ידי ערכאת הערעור, בפסק דין מפורט ומנומק כדבעי (ראו והשוו: רע"פ 4025/14 אגבאריה נ' מדינת ישראל (17.06.2014)).

די בטעמים אלו, כשלעצמם, כדי להביא לדחיית הבקשה למתן רשות ערעור.

19. מעבר לדרוש אציין כי אף לגופם של דברים – דין הבקשה להידחות. כאמור, בית משפט השלום הנכבד הוציא במסגרת גזר דינו את הצווים שבמוקד בקשה זו, לאחר שאישר את הסדר הטיעון אליו הגיעו הצדדים והרשיע את המבקש על פי הודאתו בעובדות כתב האישום. במעמד גזר הדין אף ניתנה למבקש ארכה של למעלה משנה עד לכניסתם של הצווים לתוקף. למרות זאת, בחלוף הזמן, המבקש פנה לבית משפט השלום הנכבד בבקשות לדחיית מועד כניסת הצווים לתוקף, ובמשך מספר שנים בית משפט השלום הנכבד נענה לבקשותיו, וזאת עד אשר הורה כי: "האינטרס הציבורי שבאכיפת דיני התכנון והבניה לא מאפשר להוסיף ולדחות את ביצוע הצו לשנים נוספות..." (ראו: עמ' 3 להחלטה מתאריך 27.08.2015). יושם אל לב, כי היעדרות זו של בית משפט השלום לעיכוב ביצוע הצווים, איננה מובנת מאליה, לנוכח הכלל הפסיקטי ולפיו צו הריסה יבוצע ככלל במועדו, ואילו היענות לבקשה לדחיית המועד לביצוע הצו תיעשה רק במקרים חריגים, בהם היתר הבניה מצוי בהישג יד ורק עיכוב פורמאלי מעכב את קבלתו. עוד נקבע, כי הנטל להוכיח כי קבלת היתר הבניה מצוי בפתח מוטל על המבקש את עיכוב ביצוע צו ההריסה, ובעניין זה אין די בטענות בעלמא בדבר קיומו של הליך תכנוני כלשהו (ראו: רע"פ 8220/15 כפאיה נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (27.12.2015)).

20. בשים לב להשתלשלות עובדתית זו והכללים הפסיקטיים האמורים, לא מצאתי כי עלה בידי המבקש לעורר ספק, המצדיק בחינה מחודשת של קביעת בית המשפט המחוזי הנכבד, ולפיה אין היתכנות ממשית למתן היתר בניה למבנה, וכי אין בבקשה כדי: "להציג סיכויי הכשרה קרובים ומוחשיים כמשקל נגד לאינטרס הציבורי המשמעותי שבאכיפתה של ההוראה השיפוטית והסרת עבירת הבניה" (ראו: פסקה 31 לפסק הדין). עיון בטענות הצדדים מלמד כי אין בנמצא תכנית מתאר חדשה הנמצאת בשלבי תכנון מתקדם באופן שבו ניתן להמשיך ולעכב את ביצוע הצווים, והמבקש אף לא עדכן בכל התקופה שהבקשה הייתה תלויה ועומדת כי חל שינוי במצב התכנוני. נתון זה, בהצטרף לחלוף הזמן למן מתן פסק דינו של בית משפט השלום הנכבד והוצאת הצווים, והארכות הרבות שניתנו להשלמת הליכי התכנון – מדברים בעד עצמם, ומורים כי אין מקום לשנות מקביעות הערכאה הדיונית וערכאת הערעור.

זאת ועוד. חיזוק למסקנתי האמורה ניכר אף מטענות המבקש. הבקשה שלפני מגלה כי הוא עצמו ער לכך שהיתר הבניה איננו מצוי "בהישג יד", וכלשונו: "ברור, כי קידום הליך הבניה במצב הנתון בכפר עין רפא (כך במקור – ח"מ), לא מסתיים תוך ימים ואפילו חודשים ואף לפעמים שנים..." (ראו: פסקה 36 לבקשה; ההדגשה שלי – ח"מ), וכן: "התוכנית של המועצה נמצאת כיום בשלב של הליך שיתוף ציבורי..." (ראו: פסקה 19 לתגובה מטעם המבקש לתגובת המשיבה). נתונים אלה מלמדים כי המצב התכנוני לו טוען המבקש טרם הבשיל, ויש בנתון זה יש כדי לחזק את מסקנתי האמורה, לפיה בדין נקבע בידי הערכאות הקודמות כי הכשרת המבנה איננה נראית קרובה, ואף קשה להעריך אם תכנית חדשה תצא אל הפועל בעתיד.

21. המסקנה היא, איפוא, כי לא עלה בידי המבקש להראות כי עומדת לו עילה טובה, אשר יש בה כדי לגבור על האינטרס הציבורי בביצוע הצווים, ובאופן שיש בו להצדיק את המשך דחיית מועד כניסת הצווים לתוקף, מעבר לאמור בפסקה 22 שלהלן.

22. נוכח כל האמור לעיל – הבקשה נדחת. עיכוב הביצוע הארעי עליו הוריתי – יבוטל תוך שלושה חודשים מהיום כדי לאפשר למבקש ולשאר הנוגעים בדבר להתארגן למימוש צווי ההתאמה וההריסה.

ניתנה היום, ו' באב התשע"ח (18.7.2018).

ש ו פ ט
